

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejski

SSN Ryszard Witkowski

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,

w sprawie **M. M.**

uniewinnionego od popełnienia czynu z art. 244 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 czerwca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 12 czerwca 2023 r., sygn. akt VII Ka 253/23,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Zielonej Górze

z dnia 31 października 2022 r., sygn. akt II K 310/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

Paweł Kołodziejski Anna Dziergawka Ryszard Witkowski

UZASADNIENIE

M. M. został oskarżony o to, że w dniu 30 maja 2020 roku w Z. na os. P. prowadził w ruchu lądowym motorower o nr rej F., nie stosując się do orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Żarach w sprawie sygn. akt II K 247/19 z dnia 23 maja 2019 r. zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, tj. o przestępstwo z art. 244 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Żarach, z dnia 23 maja 2019 roku, w sprawie o sygn. akt II K 247/19, M. M. uznano winnym popełnienia m.in. czynu z art. 244 k.k. i wymierzono mu karę 5 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie zawieszono na okres próby 1 roku oraz w okresie tym zobowiązano do informowania kuratora o przebiegu okresu próby, a także orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat. Zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych został zakończony z dniem 30 maja 2022 r.

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 31 października 2022 r., w sprawie o sygn. II K 310/22, uznał oskarżonego winnym popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 244 k.k., popełnionego w dniu 30 maja 2020 r. i za ten czyn wymierzył mu karę 150 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 złotych, na podstawie art. 42 § 1a pkt 2 k.k. orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 1 roku.

Wyrok Sądu Rejonowego w Zielonej Górze o sygn. akt II K 310/22 zaskarżył prokurator zarzucając mu obrazę przepisów prawa materialnego, to jest art. 42 § 1a pkt 3 k.k., polegającą na orzeczeniu na jego podstawie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym, w sytuacji, gdy wskazany przepis obliguje Sąd do orzeczenia w przypadku skazania za czyn z art. 244 k.k. zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych.

Orzeczenie sądu I instancji zaskarżył także obrońca oskarżonego zarzucając między innymi:

- obrazę przepisów prawa materialnego art. 106 k.k. w zw. z art. 76 § 1 k.k. poprzez bezzasadne przyjęcie przy wydaniu zaskarżonego orzeczenia karalności oskarżonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Żarach z dnia 23 maja 2019 r., sygn. akt II K 247/19, pomimo, że oskarżony ten zgodnie z powyższymi przepisami jest

osobą niekaraną, a przedmiotowy wyrok nie może być brany pod uwagę z powodu zatarcia skazania;

- obrazę przepisów prawa materialnego art. 244 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie, pomimo że nastąpiło zatarcie skazania orzeczenia w sprawie II K 247/19 Sądu Rejonowego w Żarach z dnia 23 maja 2019 r. i wyrok ten nie może być podstawą dla przyjęcia obecnie kwalifikacji prawnej czynu z art. 244 k.k.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, wyrokiem z dnia 12 czerwca 2023 r., w sprawie o sygn. akt VII Ka 253/23, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Kasację od tego wyroku wywiódł Prokurator Rejonowy w Zielonej Górze zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego M. M. i zarzucając:

- rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 244 k.k. i art. 106 k.k., co polegało na błędnej wykładni, że zatarcie - w chwili orzekania co do czynu z art. 244 k.k. - uprzedniego skazania M. M. wyrokiem Sądu Rejonowego w Żarach sygn. II K 247/19 z dnia 23 maja 2019 r. za przestępstwo z art. 244 k.k., na podstawie którego orzeczono wobec wymienionego między innymi zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, spowodowało dekompletację znamion czynu zabronionego określonego w art. 244 k.k., który popełniony został przed zatarciem tego skazania, a zatem podczas obowiązywania powyższego środka karnego.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jako zasadna, z przyczyn szczegółowo wskazanych poniżej, musiała skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze i przekazaniem sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Skarżący trafnie dostrzegł bowiem, że podstawą skierowania aktu oskarżenia w przedmiotowej sprawie, był fakt zatrzymania oskarżonego M. M. w czasie prowadzenia przez niego motoroweru w dniu 30 maja 2020 r., kiedy to obowiązywał

go zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, orzeczony wyrokiem Sądu Rejonowego w Żarach z dnia 23 maja 2019 r. w sprawie o sygn. akt II K 247/19. Niewątpliwie zatem w momencie zatrzymania M. M. (30 maja 2020 r.), jak również skierowania aktu oskarżenia do sądu (30 marca 2021 r.), istniała podstawa do przedstawienia mu zarzutu z art. 244 k.k. Fakt, że w chwili wyrokowania przez Sąd Rejonowy, tj. w dniu 31 października 2022 r., orzeczony zakaz już nie obowiązywał, nie miał znaczenia, wbrew ustaleniom poczynionym przez sąd odwoławczy, dla przypisania oskarżonemu odpowiedzialności karnej z art. 244 k.k.

Niezasadna jest przy tym zaprezentowana w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku argumentacja, iż: „ *Skoro zatem nastąpił upływ okresu na jaki zakaz powyższy został orzeczony, już w chwili wyrokowania przez sąd I instancji, nie można było przypisać oskarżonemu zawinienia za czyn z art. 244 k.k. Stanowisko takie wynika wprost z orzeczeń Sądu Najwyższego, który w analogicznej sytuacji stwierdził, iż przeszkodą do przyjęcia wobec sprawcy, któremu zarzucono prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym surowszej odpowiedzialności karnej za czyn z art. 178 a § 4 k.k., jest fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego skazania, zaistniały w dacie wyrokowania również wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania*”. Po pierwsze, sąd odwoławczy praktycznie nie uzasadnił swojego stanowiska w aspekcie przedmiotowej sprawy, nie wskazując żadnych konkretnych orzeczeń Sądu Najwyższego. Po drugie, stanowisko wyrażone w uzasadnieniu nie ma żadnego oparcia w treści art. 106 k.k., albowiem konsekwencje zatarcia skazania w postaci braku możliwości przyjęcia kwalifikacji prawnej z art. 178a § 4 k.k., nie przekładają się na brak wyczerpania znamion czynu z art. 244 k.k., albowiem kwestie te dotyczą zupełnie odmiennych sytuacji i stosowanie analogii pomiędzy nimi jest niedopuszczalne.

Dla przypisania odpowiedzialności karnej z art. 244 k.k. nie ma bowiem znaczenia stwierdzenie, że orzeczenie nakładające określony obowiązek lub zakaz określony w wyżej wymienionym przepisie uległo zatarciu w momencie orzekania o odpowiedzialności karnej za występki opisany w art. 244 k.k. Słusznie podnosi skarżący, iż należy odróżnić przestępstwo, za popełnienie którego orzeczono środek karny od przestępstwa polegającego na nieprzestrzeganiu tego środka. Mimo

związania normatywnego tych przestępstw stanowią one samodzielne byty, posiadają z reguły inny przedmiot ochrony i podlegają odrębnemu wykonaniu, co oznacza, że zatarcie pierwszego skazania (tego, którym orzeczono środek karny), nie może wpływać na kształt znamion przestępstwa z art. 244 k.k. Jednocześnie, brak jest normatywnej podstawy do przyjęcia, że będąca treścią instytucji zatarcia skazania, fikcja prawna niekaralności, eliminuje ustawowe znamiona innych czynów zabronionych, np. art. 244 k.k., które wynikają z poprzedniej karalności, w sytuacji gdy czyny te zostały popełnione przed zatarciem tego skazania oraz w czasie obowiązywania zakazu. Pogląd ten prezentowany jest zarówno w doktrynie, jak i w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. Komentarz do art. 244 k.k., Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II, Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), WKP 2017; postanowienie SN z dnia 28 października 2009 r., I KZP 24/09; wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2010 r., V KK 10/10), do których sąd odwoławczy w ogóle nie odniósł się w uzasadnieniu wyroku.

Sąd Najwyższy w pełni podziela stanowisko, że w sytuacji gdy prawomocnym wyrokiem orzeczono wobec sprawcy przestępstwa jeden ze środków karnych wymienionych w treści art. 244 k.k., i w czasie stosowania tego środka sprawca ten do niego się nie stosuje, fakt, że w dacie orzekania za przestępstwo z art. 244 k.k. nastąpiło zatarcie skazania, którym środek karny nałożono, nie oznacza, iż zespół znamion przestępstwa z art. 244 k.k. został zdekompletowany (zob. postanowienie SN z dnia 28 października 2009 r., I KZP 24/09).

Przepisy kodeksu karnego nie stwarzają bowiem żadnej podstawy normatywnej, aby będąca treścią instytucji zatarcia skazania, fikcja prawna niekaralności znosiła (eliminowała) te ustawowe znamiona innych czynów zabronionych, które wynikają z poprzedniej karalności, w sytuacji gdy czyny te zostały popełnione przed zatarciem tego skazania i w czasie obowiązywania określonego zakazu (tak jak w przypadku art. 244 k.k.). Przyjęcie odmiennego rozumienia skutków zatarcia skazania, nie tylko nie ma oparcia w konstrukcji normatywnej wyznaczonej treścią art. 106 k.k., ale oznaczałoby ewidentną kolizję z interesem publicznym i funkcją ochronną prawa karnego, w układzie, w którym ustawodawca, od kodeksu karnego z 1969 r., zdecydował się na penalizowanie zachowania polegającego na niestosowaniu się do orzeczenia sądu, tak aby

ochronić efektywność wymiaru sprawiedliwości (zob. W. Banasik, B. Sygit, Przestępstwo niestosowania się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania określonego stanowiska, Problemy Praworządności 1975, z. 7-8, s. 44-45; S. Kaźmierczyk, Dynamiczne ujęcie normy prawnej, Wrocław 1978, s. 37-38). Zauważyć należy, że taka interpretacja przepisu art. 106 k.k. wykraczałaby poza funkcję i cel tej normy, albowiem poza fikcją niekaralności za poprzednio popełnione przestępstwo, premiowałaby bezkarnością tego sprawcę za niedostosowanie się do orzeczonego środka karnego (art. 244 k.k.), w sytuacji gdy będzie celowo opóźniał postępowanie karne. W rozpatrywanej sprawie zatarcie skazania oznaczać będzie tylko tyle, że sprawca przestępstwa z art. 244 k.k. będzie miał w dacie orzekania za to przestępstwo status osoby niekaranej.

Zatarcie skazania nie oznacza bowiem anulowania treści wyroku, czyli wyeliminowania go z mocą wsteczną (*ex tunc*) z porządku prawnego, jako w ogóle nie wydanego i nieistniejącego prawomocnego skazania oraz jego skutków. Skazanie jest uważane za niebyłe, ale dopiero z chwilą jego zatarcia (*ex nunc*) i od tego momentu funkcjonuje fikcja prawna (zob. postanowienie SN z dnia 22 października 2020 r., I KS 13/20). **Negatywne konsekwencje prawne nie mogą wynikać z samego faktu uprzedniego skazania, które uległo zatarciu. Można jednak przypisać sprawcy odpowiedzialność karną za czyn z art. 244 k.k., który został popełniony w czasie obowiązywania zakazu. Zatarcie skazania w dacie orzekania nie dekompletuje znamion przestępstwa z art. 244 k.k.**

Przekładając powyższe na grunt przedmiotowej sprawy stwierdzić trzeba, że przestępcze zachowanie M. M., dokonane w chwili obowiązywania prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Żarach z dnia 23 maja 2019 r., w sprawie o sygn. akt II K 247/19, wypełniło ustawowe znamiona przestępstwa z art. 244 k.k., a zatarcie skazania, do którego doszło w chwili orzekania, nie prowadziło do dekompletacji znamion przedmiotowego przestępstwa. W konsekwencji uniewinniając oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 244 k.k., Sąd Okręgowy w Zielonej Górze dopuścił się rażącego naruszenia prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść przedmiotowego orzeczenia.

Mając na uwadze przedstawione wyżej argumenty, uwzględniając zarzuty zawarte w treści kasacji, należało uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę

Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, który przy rozstrzyganiu uwzględni zapatrywania prawne Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

[J.J.]

[ms]

Paweł Kołodziejski Anna Dziergawka Ryszard Witkowski